

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Promptvarii exequialis pars ...

Continens centurias II. dispositionum, quibus themata funebria sive
scripturae dicta varia ...

Bidembach, Felix

Francofurti, 1625

Thema I.

[urn:nbn:de:bsz:31-130978](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-130978)

I
**PROMPTVARIII
EXEQVIALIS**

Pars altera;

**ET CLASSIS DECIMA
MANVALIS:**

CONTINENS PROMISCVI
generis varia Scripturæ dicta, De præparatione ad mortem, patientia, morbis, morte, sepultura, sine seculi, resurrectione, & vita æterna, & similia, quæ omnibus funeribus accommodari possunt: iuxta seriem librorum Bibliorum posita.

ET PRIMO QUIDEM LOCO
ponuntur Themata ex veteri Testamento.

T H E M A I.

Gen. 2. v. 16. 17.

Præcepitq; ei, dicens: Ex omni ligno Paradisi comede De ligno autem scientia boni & mali ne comedas. In quocunq; enim die comederis ex eo, mortem morieris.

D I S P O S I T I O.

Ontinent hæc quæ audiistis verba, non tantum primum Dei Creatoris (post conditum mundum) præceptum, datum Protoplastis: sed & primam Concionem de morte: quæ tamen, teste Sapientia cap. i. v. 13. & 2. v. 24. à Deo nec creata, sed per Diaboli inuidiam inuecta est.

Ideoq; ut mortem præcauerent Protoplasti, hæc Concio ad ipsos facta est. Quamuis autem pauca hæc sint

A.

verba,

2
 verba, multum tamen habent in recessu. Erunt itaque probe consideranda. Videamus autem, 1. Quale hoc mandatum Domini.

2. Quæ huius causa.

3. Et quæ pœna transgressoribus constituta.

I. Pars.

Protoplastis ad imaginem Dei Creatoris conditis, subiecit benignissimus pater omnia, quæ creata erant, ex vniuersis animantibus, sub cælo, in mari & terra, Gen. 1. vers. 28. Sic etiam omnem herbam & vniuersa ligna, ibid. vers. 29. Cumque illos in Paradiso voluptatis posuisset, concessit hoc quoque ipsis, vt comedere possent, de omni ligno Paradisi, quod suauis erat, Gen. 2. v. 9.

Iuxta tamen hoc mandauit seuerissime, ne comederet de ligno scientiæ boni & mali, Illa arbor in medio Paradisi sita erat, Gen. 3. v. 3.

Vocatur autem arbor scientiæ boni & mali, Augustino teste, (cuius sententiam Lutherus cum aliis sequitur) ab euentu. Quia si abstinuisset Adamus, fuisset ipsi arbor scientiæ ad bonum tantum: quia vero non abstinuit, facta est ipsi arbor scientiæ mali. Postquam enim in ea peccauit Adamus, non solum vidit & expertus est, quid boni amiserit, sed etiam in quantam miseriam per inobedientiam suam coniectus sit.

Neque enim per se mala fuit arbor, cum omnia creata sint bona, sed esus ex illa, per accidens, videlicet propter inobedientiam, exitialis fuit.

Vno itaque verbo interdicitum illis fuit esus arboris huius. De cæteris omnibus licebat illis vesci prohibito.

Locvs. Fuit hæc arbor in medio Paradisi collocata (vt scire Lutherus scribit) Adamo quasi templum & altare atque suggestum, vt coleret Deum & gratias ageret pro omnibus quæ ipsi tam clementer fuerat largitus. Hic Deum Creatorem agnoscere, & laudare, atque inuocare debebat & gratias agere. Hic enim summus est finis,

ad

ad quem Deus creauit hominem, vt agnoscat ipſius voluntatem ex præcepto & mandato diuino, eumq; colat, inuocet, collaudet. Sic Religio & cultus ſunt introducta, vt ſit diſcrimen inter homines & cætera animantia.

Vsvs huius lociis eſt, vt intelligamus, non poſt lapſum demum Religionem & cultum Dei eſſe introducta vt homines ſic continentur in officio, ſed idem ab initio conditi hominis Dei fuiſſe propoſitum: & ad id creatos homines vt colant creatorem, &c.

II. Pars.

Quando Magiſtratus leges & mandata proponit ſubditis, multi ſecum diſputare ſolent, quæ iſtius mandati occaſio & quæ cauſa. Et interdum Magiſtratus cauſam legis aperte ponit: interdum vero diſſimulat. Itaque hic Creator diſſimulat quidem cauſam huius præcepti: at quia animus humanus ſemper eſt curioſus, ratio noſtra ſtatim quærit, Quare Deus eſum huius arboris interdi- xerit, cum cæteræ omnes fuerint ipſis traditæ, vt libere de iis veſcerentur?

Cauſa non eſt, quod arbor iſta per ſe fuerit mala: nec quod Deus ipſis inuiderit pomum, aut quæſierit occaſionem ipſos perdendi, &c. Abſit vt hæc de Deo cogitemus.

Vna hæc eſt cauſa interdicti, quod Deus ſic voluit probare & explorare Protoplaſtorum obedientiam, Quia enim immenſa in illos contulit beneficia, potuit vtique optimo iure ipſis præceptum hoc tradere, vt probaret iſtorum gratitudinem & obedientiam.

Non itaque debuerunt curioſe inquirere quare Deus hoc prohibuerit, ſed contenti eſſe mandato Dei: cuius cauſam ipſe ſibi reſeruauiſſet. Sic experti fuiſſent aliquando quam bonum Deo præſtare obedientiam. Iam vero magno ſuo damno experti ſunt quantum malum ſit inobedientia.

Locvs, Videmus non propter eſum pomi Deum

sic iratum fuisse Protoplastis, (vt multi opinantur, dicentes: Was rans vmb einen Apffel. Solt er darumb als so zornen?) sed propter illam magnam inobedientiam erga Deum benefactorem & Creatorem. Ideo Paulus Rom. 5. v. 19 non dicit, propter esum pomi venit peccatum & mors, sed per inobedientiam vnus, per peccatum.

Vs vs huius loci erit, I. Vt comescamus rationem, quæ circa hanc arborem multa desiderat.

I. Irascitur enim Deo quod arborem istam condidit, quæ occasio fuit peccati. At non cogitat, facile potuisse hominem abstinere, cum liberum habuerit arbitrium: & potuisset cæteris arboribus esse contentus.

2. Irascitur Deo quod propter esum pomi sic offenditur. At non cogitat, dentes non infixos pomo, sed Deo & præcepto illius, &c. Idem de cæteris.

II. Deinde discamus ex hoc loco, quod striete Deus verbum suum voluerit obseruari, cum natura adhuc esset integra. Quanto magis iam id faciendum? In illo nude & simpliciter acquiescendum, nec curiosè aut scrupulosè in id inquirendum. Hoc enim non nisi hereses parit.

III. Pars.

Vidimus præceptum & causam illius. Videamus etiam penam transgressionis. Paucis multa dicuntur: *Morte morietis*. Non corporalem tantum, sed etiam secundam mortem Apoc. 21. v. 8. hoc est æternam, intelligit. Ne itaque sibi tantum accerseret malum Adamus, præmonuit creator optimus.

Loc vs. Non opus est curiosius inquirere, cur hic vel ille sit mortuus: quod plerumque faciunt superstitites. Causa & stipendium mortis peccatum. Rom. 6. vers. 23. Ita enim inter Deum & Adamum hic conuenit. Et per vnũ hominem peccatum, & per peccatum mors intrauit Rom. 5. v. 12.

Si itaque horremus mortem, horreamus peccatum: Illud detestemur, fugiamus.

Neque

THEMA II. VET. TEST.

Neque vero hic accusandus Deus, quia in e puni-
tant transgressorem.

Nec iniquus Deus, quod posteros Adami subicit
morti: quia ejusdem ingenii cū ipso sunt omnes homines.

Neque maledicendum Adamo, sed benedicendum
Christo, qui restituit vitam, &c.

FINIS.

THEMA II.

Gen. 3. v. 19.

*In sudore vultus tui vesceris pane tuo, donec reuertaris
in terram, de qua sumus es: quia pulvis es, & in puluerem
reuertere is.*

DISPOSITIO.

Cum Adamus, ex limo terræ formatus, & in animam
viventem factus omni felicitate cumularus, atque in Pa-
radisum voluptatis collocatus esset, mandatum accepit à
Domino ut abstineret àb arbore scientiæ boni & mali.
De cæteris vescatur liberrime. Atque insuper cum adhuc
in statu integritatis & libertatis esset Adamus, sic inter
Deum & ipsum convenit, ut quacunque die comederet
de arbore vetita, morte moreretur. Sicut Gen. 2. v. 17. le-
gitur.

Nec contradixit Adamus nec coactus quicquam fecit
Quia veto pactum illud violavit postea, his iam verbis
denunciatur ipsi mors, uti inter ipsos convenerat. Sunt
enim hæc verba prælecta, pars sententiæ illius capitalis,
post peccatum lata contra Adamum, in Paradiso. Duo
autem continentur in his verbis,

1. Pœna, qua puniendus Adamus in hac vita.

2. Pœna peccati post hanc vitam.

Videamus utrumque.

I. Pars.

Inter cæteras maledictiones quas Adamus sua inobe-

A 3

dicen-